

Leder

Offentlig statistikk viser at det de siste ti årene har vært en betydelig og jevn økning av høyt konfliktnivå mellom foreldre etter samlivsbrudd. Vedvarende og fastlåste konflikter kan medføre alvorlige konsekvenser for foreldres omsorgskapasitet og barns omsorgssituasjon. Dette er konflikter med en alvorlighetsgrad som stadig oftere havner hos familievernnet, barnevernet og til sist hos rettsvesenet. Hjelpeapparatet opplever høykonflikter mellom foreldre som utfordrende og vanskelig. Vedvarende og fastlåste konflikter er derfor et fagområde det trengs mer kunnskap om. Dette er også temaet i Inger Kristin Heggdalsviks artikkel: «Fastlåste konflikter. En analyse av familierapeuters skjønnsutøvelse i høykonfliktsaker». Artikkelen tar utgangspunkt i en vignettstudie med 115 ansatte ved ulike familievernkontorer i Norge. Vignettene ble designet for å undersøke hvordan familierapeutene vurderer en gitt situasjonsbeskrivelse, hvilke forhold de vektlegger, hvordan de vurderer dimensjonen av risiko for barnas omsorgssituasjon, og til slutt om de på bakgrunn av vurdering og risikovurdering beslutter handling i form av at deres meldeplikt til barnevernet blir utløst. Funnene i Heggdalsviks studie er interessante og nok et eksempel på kompleksiteten i faglige vurderinger. For eksempel kommer det frem at familierapeutene i stor grad vektlegger de samme forholdene i barnas liv. Imidlertid er familierapeutenes begrunnelser og deres vurdering av lav og høy risiko og hvorvidt forholdene utløser meldeplikt til barnevernet, forskjellige.

Sorg er noe de fleste av oss har eller har hatt ett forhold til flere ganger i livet. Heldigvis har de færreste av oss opplevd å ha et barn som forventes å dø tidlig. Anne Grasaasen har intervjuet seks foreldre med barn i alderen tre til atten år som med stor sannsynlighet kommer til å dø for de blir voksne. Artikkelen «Hverdagsliv og ventesorger: Hvordan leves livet på lånt tid» tar utgangspunkt i foreldrenes opplevelse av sin livsverden i ventesorger. Dette er en uforutsigbar livssituasjon som av foreldrene beskrives med stor sorg, men også stor glede. Ventesorger innebærer blant annet å leve med en konstant trussel om et ventet dødsfall – et dødsfall foreldrene (og omgivelsene) i liten grad vet når vil inntreffe. For mange blir det derfor i denne perioden viktig å forberede seg, men samtidig gjennomføre felles drømmer og opplevelser. For andre kan nettopp det å gjennomføre sine drømmer være det samme som å akseptere døden: å akseptere det uunngåelige. En ventesorger arter seg derfor ulikt for alle. Studien til Grasaasen gir sterke beskrivelser av foreldrenes

hverdagsliv. Ventesorgen fremstår som å ha kvalitative forskjeller fra sorg etter død. Det er derfor også en sorg det er vanskelig å snakke med andre om – en sorg få kan kjenne seg igjen i.

Bateson sa: «Without context, words and actions have no meaning at all». Dette er det lett å si seg enig i. Sensitivitet og oppmerksomhet for kontekstuelle og kulturelle faktorer er avgjørende for en flerfasettert forståelse av menneskers utfordringer. I dette nummeret har Astri Johnsen skrevet en artikkel om utfordringene med å arbeide kultursensitivt. Artikkelen tar utgangspunkt i det internasjonale foreldreveiledningsprogrammet International Child Development Programme (ICDP). Johnsen forteller at hun opplevde ordet «foreldreveiledningsprogram» som å inneha en instruktiv klang – en klang som spesielt i tidligere tider har samstemt dårlig med rådende familiterapeutiske ideer. Etter å ha møtt professor Karsten Hundeide som entusiastisk presenterte ICDPs ideer, ble hun likevel interessert i å lære mer. I denne artikkelen deler hun sin erfaring med å møte mennesker med til dels svært ulike kulturelle syn på barn og barneoppdragelse, med utgangspunkt i ICDP-programmet. Johnsen presenterer ICDP som en tilnærming som tar utgangspunkt i foreldrenes styrker og ressurser fremfor fokus på mangler. Den ressursfokuserte tilnærmingen motiverer deltagere til å se på sin egen oppdragerstil med utgangspunkt i rådende kulturelle føringer og egne verdier på nye måter. Dette er perspektiver som også påvirker hvordan de ser på sine egne barn. Avslutningsvis gjøres det bredt rede for kunnskapsgrunnlaget for ICDP, hvor både «tradisjonell» forskning, erfaringsbasert kunnskap og brukernes egne erfaringer er representert.

Et stadig økende antall mennesker benytter seg av Familievernets tilbud. I 2018 hadde familievernet hele 38 900 pågående saker og nye henvendelser. Dette er en økning på ca. 14% fra 2014. Men, mennesker med kroniske lidelser (som for eksempel hjerne- og ryggmargsskader) og deres pårørende benytter seg i svært liten grad av tilbudet. Dette på tross av at kroniske lidelser kan bidra til vansker i den skaddes nære relasjoner Tor-Andre Ribe Anderssen, Lena H. Berndtsson, Marianne Løvstad, Ingerid Heyerdahl og Anne-Kristine Schanke har gjennomført en pilotstudie for å undersøke hva familier (der ett familiemedlem har en alvorlig funksjonssvikt etter skade) opplever som hjelpsomt. Seks familier inngikk i studien. Familiene fikk et samtaletilbud fra tre til åtte timers varighet. Samtalene tok utgangspunkt i narrativ og emosjonsfokuset terapi. Klient- og resultatorientert praksis (KOR) ble brukt som verktøy for å rapportere hvorvidt tilbudet opplevdes hjelpsomt. Studiens funn lar seg vanskelig oppsummere kortfattet. Følgende tema var det likevel enighet om blant informantene: (1) Informasjonsoverføring fra sykehuset klientene ble rekruttert fra til familievern tjenesten var viktig,

(2) familieverntjenestens tilbud kan være nyttig dersom de selv opplever behov for å arbeide med egne relasjoner og (3) det terapeutiske tilbudet bidro til å fremme faktorer som følelser og nærhet mellom familiemedlemmene, problemløsende mestring og direkte kommunikasjon om forventninger, behov og sykdom.

Fokus på familien avsluttes med to bokomtaler. Svend Aage Rasmussen er mangeårig redaksjonsmedlem av *Fokus på familien* og har anmeldt boken *Å bli frisk: veier ut av spiseforstyrrelser*, skrevet av Maria Alvstad Øverås. Boken innleder med en teoretisk redegjørelse. Resten av boken tar utgangspunkt i syv intervju. Informantene for intervjuene er en mann og seks kvinner i alderen 19 til 55 år som forteller om sin spiseforstyrrelse og veien ut av den. Randi Mossefinn har anmeldt boken *Supervision of Family Therapy and Systemic Practice*. Arlene Vetere og Jim Sheehan er bokens redaktører som sammen med et titall norske forfattere har skrevet en spennende bok om systemisk veiledning.

18. mars døde mangeårig redaksjonsmedlem av *Fokus på familien*, Sissel Reichelt. Sissel var en av de virkelige pionerne i norsk familierapi. Hun undret seg, var kreativ og morsom. Hun var hjertelig til stede og raus. Minneordet er skrevet av Peder Kjøs og Hanne Weie Oddli.

Med ønske om god lesing.

Hilde A. Aamodt og Lennart Lorås